Asia: E 39/2024 vp Valtioneuvoston selvitys: ICES:n tieteelliset neuvot vuoden 2025 kalastusmahdollisuuksista Itämerellä, to 13.6.2024 klo 10.00 (E 39/2024 vp)

Eduskunta
Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

Asiantuntijalausunnon esittäjä: Jari Raitaniemi

Luken asiantuntijalausunto

1 Johdanto

Eduskunnan Maa- ja metsätalousvaliokunta pyysi 7.6.2024 Luonnonvarakeskuksen lausuntoa Itämeren kalastuskiintiöistä. ICES julkisti 31.5.2024 suosituksensa Itämeren kalastuskiintiöiksi vuodelle 2025. Pyydettynä asiantuntijan muistiona Luonnonvarakeskus esittää seuraavan.

2 Lausunto

Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden sekä Suomenlahden lohikannat

ICES on suositellut vuosille 2022–2024 lohenkalastuksen sulkemista Itämeren pääaltaan alueella Baltian maiden lohikantojen heikon tilan takia. Vuodelle 2024 ICES suositteli lohenkalastuksen sulkemista pääaltaan lisäksi myös Saaristomerellä, Ahvenanmerellä ja Selkämerellä, koska Ruotsissa olevan Ljunganjoen lohikannan tilan oli arvioitu heikentyneen kriittistä kynnysarvoa huonommaksi. Tänä keväänä ICESin uudistetussa arviossa Ljunganjoen lohikannan tila osoittautui aiempaa arviota paremmaksi, minkä seurauksena ICES ei näe estettä kutuvaelluksella olevan lohen kalastuksen sallimiselle Perämeren lisäksi myös Saaristomerellä, Ahvenanmerellä ja Selkämerellä (ICES-osa-alueet 29N-31).

ICESin suositus Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohen sekakantakalastuksen kokonaissaaliiksi on nolla lohta, mikäli noudatetaan kestävän enimmäistuoton (MSY) periaatetta. ICES kuitenkin neuvoo myös, että kutuvaelluksella olevaa lohta voitaisiin kalastaa Saaristomerellä, Ahvenanmerellä ja Pohjanlahdella (osa-alueet 29N-31) enintään 40 000 lohta. Tähän 40 000 loheen sisältyisi kaikki kaupallisen kalastuksen ja vapaa-ajankalastuksen aiheuttama kokonaispoistuma kannasta sekä hylkeen pilaama yms. poisheitetty saalis. Kyseisillä merialueilla saadaan toukokuun ja elokuun lopun välisenä aikana tapahtuvassa rannikkokalastuksessa (jonka ICES määrittelee tapahtuvaksi 4 meripeninkulman sisällä perusviivasta) ainoastaan Perämeren jokikantojen lohia, joten tällä kalastuksella ei ole vaikutusta Baltian maiden lohikantoihin.

ICES arvioi, että vuoden 2021 vaelluspoikasvuosiluokan ensimmäisen merivuoden aikainen eloonjäänti on historian heikoin ja lohta on meressä vuosikymmeniin pienin määrä. Lisäksi 2021 vaelluspoikasvuosiluokan eloonjäänti lienee jossain määrin yliarvioitu. Toistaiseksi on hyvin vähän tietoa vuosiluokan 2022 post-smolttien eloonjäännistä, mutta yhden merivuoden lohia havaittiin vuonna 2023 varsin vähän (2022 vaelluspoikasvuosiluokasta). Vaelluspoikasvuosiluokan 2023 eloonjäännistä ei ole toistaiseksi lainkaan tietoa, vaikka tämän vuosiluokan runsaus vaikuttaa keskeisesti vuoden 2025

lohenkalastukseen.

Ehdotuksella kieltää kaikki lohenkalastus Itämeren pääaltaalta, (osa-alueet 22-29S) ICES pyrkii vahvistamaan Baltian maiden lohikantoja. Baltian maiden pienten jokien lohikannat ovat edelleen heikkoja.

Ljunganjoen kutulohet kärsivät kalataudista vuosina 2016–2020, minkä seurauksena jokipoikastiheydet ovat olleet pieniä vuosina 2017–2021. Tänä keväänä ICESillä oli käytettävissä uutta tietoaineistoa Ljunganjoen lohikannasta. Joen poikastuotantoalueiden laajuus kartoitettiin, ja lisäksi joella tehtiin vuonna 2023 vaelluspoikaspyynti. Vaelluspoikasten määrää arvioivaa laskentamallia myös uudistettiin. Kaikkien näiden tekijöiden seurauksena Ljunganjoen lohikannan tila-arvio parani viime vuodesta.

ICESin suositus Suomenlahden lohikantojen kokonaiskalastuskiintiöksi on 9 440 lohta, mikä on 20 prosenttia pienempi kuin vuosille 2015–2024 annettu suositus. Jos sovellettaisiin samoja toivotun ja ei-toivotun saaliin osuuksia, jotka toteutuivat vuonna 2023, tämä vastaisi 8 118 lohen maihin purettavaa saalista ammattikalastuksessa. Lisäksi ICES suosittelee, että kalastusponnistusta ei kasvatettaisi ja kalastus kohdistettaisiin istutettuun loheen.

Pohjanlahden silakkakanta

Pohjanlahden silakkakannan neuvonanto valmistuu ICESissä vasta syyskuussa, koska kyseisen kannan kestävän hyödyntämisen tason määrittävät viitearvot (etenkin FMSY,MSY Btrigger, Blim) ovat osoittautuneet toimimattomiksi ja uusien kehittäminen on vielä kesken. ICESin uuden aikataulun mukaan neuvonanto on määrä julkistaa 16.9.2024.

Pohjanlahden silakkakanta on sillikanta, joka elää ääriolosuhteissa, ja kannan ollessa riittävän vahva vuosiluokan runsauden määrittävät kulloisetkin ympäristöolosuhteet sen sijaan, että emokalakannan suuruudella olisi olennainen merkitys. Emokalakannan suuruus puolestaan on pohjana käytetyille standardimenetelmille viitearvojen laskennassa. Tämä on haaste viitearvojen määrittämisessä.

Pääaltaan silakkakanta

Itämeren pääaltaan silakkakannan kutubiomassa on nykyisten viitearvojen mukaan ollut 1980-luvun puolivälistä alkaen MSYBtrigger-tason alapuolella, välillä ylittäen ja välillä alittaen Blim-tason. Viimeiset neljä vuotta kutubiomassan on arvioitu alittaneen Blim-tason, ja vuosina 2015–2021 suhteellisen kalastuskuolevuuden on arvioitu ylittäneen FMSY:n. Kannan suurimmat tiheydet tavataan Suomen lähivesillä.

Itämeren pääaltaan silakkakannan tilasta tehdyn arvion mukaan kannan suhteellisen kalastuskuolevuuden arvioidaan alittaneen FMSY:n vuosina 2022 ja 2023. Tämän myötä suhteellisen kutubiomassan on arvioitu ylittävän vuonna 2024 Blim-tason, mutta olevan edelleen alle MSYBtrigger-tason. ICES suosittaa, että EU:n monivuotista suunnitelmaa noudatettaessa kalastuskiintiö vuodelle 2025 on 95 340–125 344 tonnia, mukaan lukien Riianlahdelta pyydetyt pääaltaan kantaan kuuluvat silakat.

Itämeren kilohailikanta

Itämeren kilohailikannan kutubiomassan arvioidaan pysyneen 1990-luvun alusta lähtien MSYBtrigger-tason yläpuolella. Kalastuskuolevuuden arvioidaan ylittäneen FMSY-tason lähes koko 2000-luvun ajan, mutta pysyneen viime vuosina varovaisuusperiaatteen mukaisten referenssiarvojen tuntumassa, viime vuonna kuitenkin lievästi ylittäen Fpa-arvon. Vuosiluokkien 2021–2023 arvioidaan olevan heikkoja, ja myös kannan koon arvioidaan pienentyvän. Siksi kilohailisaalista suositetaan pienennettäväksi 32 % vuoden 2024 suositukseen verrattuna.

ICES:n suositus kilohailin kalastuskiintiöksi EU:n monivuotista suunnitelmaa noudatettaessa on 130 195–169 131 tonnia, kuitenkin niin että FMSY-tason mukainen saalis, 164 947 tonnia, voidaan ylittää vain EU:n monivuotisessa suunnitelmassa määritellyissä tilanteissa.
Itämeren kilohailikanta on runsas Suomen lähivesillä, mutta vähälukuisempi suuressa osassa Itämeren pääallasta.

Itämeren itäinen turskakanta

Itämeren itäisen turskakannan kutubiomassa alittaa sekä varovaisuusperiaatteen mukaisen referenssitason Bpa että Blim-tason, vaikka sen arvioitiin hieman kasvaneen edellisestä vuodesta. Suhteellinen kalastuskuolevuus arvioitiin edelleen hyvin pieneksi vuonna 2023 (0,04). Kannan ydinalueilla eteläisellä Itämerellä meren heikko tila ja siitä seuraava ravinnonpuute sekä lisäksi kasvanut loisten määrä rasittavat kantaa ja vaikeuttavat kannan elpymistä. ICES ei edelleenkään suosita kalastuskiintiötä itäiselle turskakannalle.

Toisin kuin itäisen turskakannan ydinalueilla eteläisellä Itämerellä, Suomen lähivesillä eli erityisesti Ahvenanmerellä tavatut turskat on todettu hyväkuntoisiksi ja -kasvuisiksi. Ainakin osa niistä on todennäköisesti syntynyt Gotlannin ympäristössä. Tästä pohjoisen pienestä turskaesiintymästä jo tähän mennessä saadut tiedot helpottavat myös eteläisen Itämeren turskissa havaittujen ongelmien tulkintaa. Tietoa on kertymässä pohjoisen Itämeren turskien perimästä, ravinnosta ja menestymisestä loisten kanssa.

Muut kalakannat, joille ICES antoi suosituksia

Luonnonvarakeskus ei katso tarpeelliseksi kommentoida muiden kalakantojen kiintiösuosituksia.

3 Lausunnon tiivistelmä

Yhteenvetona Luonnonvarakeskus toteaa, että ICES ei näe estettä rajoitetulle lohen kalastukselle Pohjanlahden, Saaristomeren ja Ahvenanmeren alueella. ICES suosittaa edellisiä vuosia pienemmän lohimäärän pyynnin sallimista Suomenlahdella. Itämeren pääaltaan silakkakannan kutubiomassa on hieman kasvanut, minkä vuoksi myös kiintiösuositus kasvoi. Itämeren kilohailikannan arvioidaan pienentyvän heikkojen vuosiluokkien vuoksi. Itämeren itäinen turskakanta on pohja-alueiden hapettomuuden vuoksi heikossa tilassa erityisesti ydinalueillaan eteläisellä Itämerellä, eikä sille suositeta kalastuskiintiötä.

Sirpa Thessler

Johtaja, Luonnonvarat

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 11.06.2024 klo 14:47:33.

Asiantuntijalausunnon valmistelijat:
Jari Raitaniemi
Jari Raitaniemi, Tapani Pakarinen, Atso Romakkaniemi, Jukka Pönni

Liitteet:

Tiedoksi: